

вивчення надбань матеріальної та духовної культури мешканців Слобідської України. Познайти заочно з колекцією Харківського історичного музею імені М. Ф. Сумцова. Розповісти маловідомі факти з історії міста Харкова. Заохотити до дослідження та долучення до збереження історико-культурних пам'яток Харкова. Поповнити словниковий запас новими термінами та вміти ними послуговуватись;

Розвивальна: пошук нестандартних рішень у форматі діалогу, працюючи в команді; творче та креативне мислення; вміння виокремлювати, аналізувати та систематизувати інформацію; пошук нестандартних шляхів презентації себе; вміння публічно представити результати роботи; творчу інтерпретацію отриманої інформації;

Виховна: поважне ставлення до думки кожного члена команди: дослухатися, аналізувати та обирати варіанти; шанобливе ставлення до історико-культурного надбання на території Харківщини зокрема та України загалом; бажання досліджувати та вивчати історію рідного краю; культуру відвідування музеїв, дослідницької роботи; патріотизм.

Практичним результатом роботи стала реалізація проекту, що відбувся в офіційно дозволеному укритті міста Харкова, станом на 18 травня 2023 р. — Театрально-концертному центрі. Екскурсія квест проводилася у межах обласного циклу заходів до Міжнародного дня музеїв та була однією зі складових комплексної музейної програми ХІМ імені М. Ф. Сумцова.

Отже, з набутого практичного досвіду ХІМ імені М. Ф. Сумцова, можна висувати, що комунікація музейної інституції з відвідувачем не припиняється навіть під час воєнного стану. Музейні квести трансформуються, стають більш мобільними. Урізноманітнюються форми їх презентації відвідувачу. Ігрові форми стають одними з ретрансляторів історичних подій минулого та сьогодення. Тож діалог між музеєм та відвідувачем у реаліях прифронтового міста триває, видозмінюється, переходить на різні платформи подання інформації, але продовжується.

К. Калюжна

РОБОТА ПАВЛОГРАДСЬКОГО ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

К. Kaliuzhna

WORK OF THE PAVLOHRAD HISTORICAL AND LOCAL LORE MUSEUM DURING THE MARTIAL LAW

З початком повномасштабного вторгнення для музеїв України постало найголовніше питання — як зберегти колекції від знищення. І Павлоградський історико-краєзнавчий музей не є в цьому разі винятком. Першочерговим завданням для колективу музею стало збереження колекції. Заклад зіштовхнувся з тими ж проблемами, що і більшість музеїв України: відсутність чітких інструкцій та методичних рекомендацій, пакувальних матеріалів і спеціалізованої тари. І часу на паніку не було, потрібно було зібратися та почати роботу з евакуації колекції.

Музей був зачинений для відвідувачів, але в його стінах робота тривала. Спочатку працівники спакували найцінніші експонати, були згорнуті стаціонарні експозиції. Наступними в черзі на пакування стали предмети, які зберігались у

фондах. Музейна спільнота швидко самоорганізувалася й вийшла на міжнародних донорів. За час війни з Німеччини та Польщі ми отримували пакувальні матеріали, листи OSB, генератор, осушувачі повітря, вогнегасники та обладнання, щоб працювати під час блекауту.

Другою нагальною проблемою стала взаємодія з населенням, яке опинилося в нестандартних, екстремальних умовах. У цей період музей переходить на дистанційну форму роботи. Щоб хоча б якось відволікти людей від жахливих реалій, музей, на своїй сторінці у Фейсбуці, починає публікувати дописи та відео про історію міста. Але цього було замало для задоволення поточних потреб суспільства.

Павлоград — це прифронтове місто, і коли сотні людей залишили свої домівки та вимушені були евакуюватися на захід у безпечніше місце, місто стає тим осередком, де люди знайшли прихисток для себе та своєї сім'ї.

Зі зростанням кількості вимушено переміщених осіб, після вдоволення першочергових потреб: житло, їжа, одяг (оскільки в більшості людей не було можливості та часу зібрати речі), постає питання про психоемоційний стан, їх інтеграцію в громаду, потребу допомоги в переживанні травми, завданої ворогом. Для того щоб допомогти ВПО та мешканцям міста впоратись зі стресом, було прийнято рішення відкрити музей для відвідувачів.

Безпека для нас — на першому місці, однак музей не обладнано укриттям. Тому нам довелося шукати укриття, яке розташоване поряд із закладом та яке достатньо велике, щоб вмістити наших відвідувачів. До того ж треба було урегулювати це питання юридично.

Музей починає проводити різноманітні інтерактивні заходи. З початку повномасштабного вторгнення було проведено такі заходи: «Надприродне в житті козаків», «У пошуках скарбів. Професія археолог», «Квест на українській гостинній садибі», «Магія чаювання», «У пошуках світла», «Хочу все знати», «Новорічні пригоди», «Арт-терапія: Фантастичні тварини, за мотивами творчості Марії Примаченко» та ін.

Своєрідною візитівкою музею стала арттерапія з глиною, яка і досі користується попитом. Така активність розвиває дрібну моторику рук, знижує емоційне напруження, надає позитивну енергію, заспокоює, допомагає подолати свої страхи як дітям, так і дорослим. Під час ліплення людина відволікається від буденності та поринає у творчий процес.

Паралельно із цим нам доводиться пристосовуватись до нових реалій, наприклад, до роботи під час виключення світла. Але навіть уже до такого можна звичаїтись та проводити заходи під світлом ліхтарів.

Музей у цей період починає співпрацювати з громадськими організаціями міста (ГО «Мартін-клуб», ПМГО «Агенція економічного розвитку міста Павлоград») та втілювати в життя спільні проекти, що робить наш заклад однією з ланок, яка адаптує й реабілітує населення, згідно з актуальними проблемами сучасності. Таким чином, музей став відповідно реагувати на виклики часу та спричинені цим зміни в потребах суспільства.

Одним із ключових моментів співпраці стало підписання меморандуму з ГО «Молодіжний центр «Позитивний Павлоград» про партнерство, співпрацю та проведення сумісних заходів. Першим проектом, який реалізовано в співпраці, став захід під назвою «Психічне здоров'я для України», за підтримки Швейцарії.

Його мета — надання психосоціальної підтримки дорослим та навчання їх методам допомоги й самопомоги. Цей проєкт реалізовано протягом квітня-травня 2023 року, у ході якого відбулося п'ять зустрічей. Захід могли відвідати усі охочі — як вимушено переміщені особи, так і мешканці міста.

Для дорослих психологінею була проведена серія заходів з психічними практиками, на яких люди дізнались, як реагувати на різні стреси, як реагувати коли дитина травмована психологічно, які методи самопомоги можна використовувати для себе. Окрім теорії, присутні набули навички з фізичних вправ на стабілізацію та центрування, оволоділи прийомами самомасажу, дихальними практиками й стабілізацією за Шапіро. Також у ході проєкту були проведені практичні вправи з елементами арттерапії: «вимальовування» негативних емоцій, образів. Як відомо, малювання стимулює різні ділянки мозку, відповідальні за мислення, мовлення, зорову та рухову пам'ять, координацію.

Особливістю заходу стало те, що увага приділялась не лише дорослим, які були зайняті психосоціальним розвантаженням, а й діти мали змогу взяти участь у майстер-класах. Це надало можливість дорослим змінити форму взаємодії з дітьми та приділити час самовираженню.

У цьому проєкті музей виступив своєрідним хабом: він надавав майданчик для проведення тренінгів, задовольняв важливі питання, вирішував організаційні труднощі. Водночас науковими співробітниками музею було проведено серію майстер-класів, які допомогли дітям відволіктись, «розвантажитись» від травмуючих моментів дійсності. Діти не лише цікаво провели час, захід також значно посприяв їхньому особистісному розвитку. При цьому зовнішня та внутрішня наповненість майстер-класів втілювала ідею збереження й популяризації старовинних традицій, особливостей побуту нашого народу. Уся ця серія заходів здобула велику кількість позитивних відгуків від учасників проєкту, що демонструє правильний і продуктивний напрямок взаємодії між музеєм, громадськими організаціями та відвідувачами проєкту.

Отже, війна не змусила музей припинити свою діяльність. Були реалізовані всі необхідні умови для збереження музейного фонду. До того ж наш заклад вийшов на новий рівень взаємодії з відвідувачами. Він не лише зберігає та популяризує історію, а й відповідає актуальним потребам суспільства.

Музей розширив свою цільову аудиторію, використовуючи нові методи роботи та доступні засоби. Наш заклад продемонстрував свої здібності до адаптації, виявив вміння відповідати на виклики сучасності, набув цінні навички реагування в нестандартних умовах.

О. Шанорда

КОРОТКА ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ АРХЕОДРОМІВ У ЄВРОПІ Й ПЕРСПЕКТИВИ ТАКОГО ЗАКЛАДУ НА БІЛЬСЬКОМУ ГОРОДИЩІ

О. Shaporda

A BRIEF HISTORY OF THE CREATION OF ARCHAEODROMES IN EUROPE AND THE PROSPECTS FOR SUCH INSTITUTION AT THE BILSK SETTLEMENT

Скансен, музей під відкритим небом, археодром, археопарк, музеї живої історії, експериментальне поселення — такі назви використовуються для цікавого явища в